

ישיבת הכותל - ירושלים
שיחת הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א
לפרשת וישלח תשס"ה
סייעתא לְשִׁמְיָא - אסורה או מותרת?

אליהו שיש להקריב קרבן מחוץ למקדש (עי' תוס' סנה' פט, ב סוד"ה אליהו). גם הוא מסתמך על נבואת יעקב ומקריב בכמה בשעת איסור במות (שהרי המקדש היה קיים), ובכל זאת לא מצינו שנענש על כך. מדוע דרשתו של אליהו מוצדקת ודרשתו של אבנר אינה מוצדקת?

התירוצן לשאלות אלו הוא, שאלהו היה נביא, וממילא או שנאמר לו בנבואה מפורשת מאת ה' לעשות מה שעשה בהר הכרמל [והמקרא קיצר ולא הזכיר זאת מפני שסמך על כך שנבין כבר מעצמנו שכל מה שעשה היה בדבר ה', כפי שאומר אליהו בתפלתו: "וּבְדַבְרֵיךָ עֲשִׂיתִי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" (מל"א יח, לה)], או שלא נאמר לו במפורש לעשות מה שעשה, ואולם כשה' אמר לו "לֶךְ הַרְאֵה אֵלַי אַחַב וְאֶתְנָה מִטֵּר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (מל"א יח, א), אליהו מבין מדעתו שלא יתכן שירד מטר בעוד ישראל מחזיקים באמונתם בנביאי הבעל, וממילא צורך השעה הוא להוכיח לישראל את אפסותם של נביאי הבעל כדי שיהרגום, וכיון שהבין מדעתו שזהו צורך השעה, ממילא היתה לו הסמכות להורות לעבור על דברי תורה כהוראת שעה כדי להחזיר את ישראל למוטב (עי' תוס' סנה' פט, ב שהביאו ב' דעות בזה, אם היתה לאליהו נבואה מפורשת לעבור על דברי תורה, או שעשה כן מדעתו. ועי' גם ברלב"ג מל"א יח, לד-לו שהביאו ב' דעות אלו). לעומת זאת, אבנר לא היה נביא, וא"כ ודאי לא קיבל ציווי מפורש מאת ה' להמליך את איש בשת. גם הוראת שעה למיגדר מילתא לא היתה שייכת כאן, כי איזה ענין היה נגדר בהמלכת איש בשת? ממילא אסור היה לאבנר להמליך את איש בשת ולהשהות את מלכות בית דוד שנמשח כבר למלך על ידי שמואל הנביא (שמו"א טז).

ובכל זאת, הרי ה' אמר ליעקב "ומלכים מחלציך יצאו", ואם אבנר לא היה דואג לקיום הנבואה כיצד היא היתה מתקיימת? האם לא מוטל על אבנר או על כל יהודי אחר לדאוג לקיום נבואה שנכתבה בתורה?! התשובה לכך היא, שאם אבנר לא היה ממליך את איש בושת, ה' היה כבר דואג לקיים את דברו באופן אחר (עי' תוס' סנה' כ, א ד"ה ששהא). אולי כעבור כמה מאות שנים אחשוורוש היה ממליך את מרדכי על ישראל ובוזה היתה מתקיימת הנבואה, שהרי גם מרדכי היה איש ימיני (=משבט בנימין), ואם לא מרדכי אזי צדיק אחר מבנימין היה מולך. אמנם גם איש בושת היה צדיק, כפי

מדוע נענש אבנר על המלכת איש בשת?

הקב"ה אומר ליעקב אבינו: "לא יִקְרָא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שִׁמְךָ... גוֹי וְקָהַל גוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּנִּי, וּמַלְכִים מִחֲלָצֶיךָ יֵצְאוּ" (בראשית לה, יא). חז"ל מוסרים לנו, שפסוק זה נדרש על ידי אבנר בן נר. לאחר שנהרג שאול המלך והגיע זמנו של דוד למלוך, קם אבנר ואמר: הרי הקב"ה אמר ליעקב אבינו: "וּמַלְכִים מִחֲלָצֶיךָ יֵצְאוּ", שעתידים לעמוד שני מלכים משבט בנימין (שהרי נבואה זו נאמרה ליעקב לאחר שכבר יצאו מחלציו כל אחד עשר השבטים, ורק שבט בנימין עוד לא נולד, הרי שכוונת הנבואה היא לבנימין). ועל כן, למרות ששמואל הנביא משח למלך את דוד בן ישי משבט יהודה, יש להעמיד תחילה מלך נוסף מבנימין (חוץ משאול שהיה מבנימין), ורק אחר כך להמליך את דוד (רש"י שם על פי ב"ר פב, ד). בעקבות דרשה זו ממליך אבנר את איש בושת על כל שבטי ישראל, חוץ משבט יהודה שנשאר עם דוד (שמו"ב ב, ט-י).

והנה, לפי דעה אחת בגמרא, נענש אבנר מן השמים על מעשה זה. אבנר הרי לא מת על מיטתו כאחד האדם, אלא נהרג על ידי יואב (שם ג, כז), ולפי אותה דעה בגמרא ארע לו דבר זה כעונש על "ששיחה מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה" (סנה' כ, א) על ידי שהמליך את איש בושת. וקשה, הרי אבנר עשה מה שעשה על סמך נבואה שנאמרה ליעקב אבינו ונכתבה בתורה, והרי היא מחייבת גם בתור נבואת משה, ואם כן מה הטענה על אבנר?

עוד קשה: הרי באותה נבואה אומר הקב"ה ליעקב עוד: "גוֹי וְקָהַל גוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּנִּי", ומביא רש"י (על כל פנים לפי גירסה אחת), שנרמז בזה שעתידים ישראל להקריב בשעת איסור הבמות, כמו גוֹיִם שמקריבים על כל הר גבוה ותחת כל עץ רענן. ומתי יהיה הדבר הזה? בימי אליהו, שבנה מזבח בהר הכרמל והקריב עליו. [גם בספר מלכים נרמז שמעשהו של אליהו נרמז כבר בנבואה שנאמרה ליעקב. הנביא אומר: "ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב, אשר היה דָּבָר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך" (מל"א יח, לא). למה צריך להזכיר כאן שה' אמר ליעקב ש"ישראל יהיה שמך"? מה זה נוגע לכאן? אלא שבאותה פעם שה' דיבר אל יעקב וקרא את שמו ישראל, אז גם רמז לו מה יעשה אליהו בהר הכרמל, שיקריב מחוץ למקדש כמו הגויים - (רש"י שם)]. הרי שמאותה פרשה ממנה דרש אבנר שיש לעכב את מלכותו של דוד, דרש גם

"תלמידי חכמים" כל כך גדולים, ויודעים שה' אמר לאברהם אבינו "וְעָבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה", הרי הם צריכים לדעת גם מה שאמר לו "וגם את הגוי אשר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי", ממילא אין למצרים במה לפטור את עצמם, שהרי סברו וקבלו. כך כמדומני הפשט בדברי הרמב"ם. הקב"ה לא הטיל על המצרים ולא על שום אדם אחר לדאוג לקיום גזרת "ועבדו וְעָנּוּ אֹתָם", ממילא אין זה עסקם של המצרים לשעבד את ישראל, ואין להם כל היתר לעבור על שבע מצוות בני נח כדי להוציא את גזרת ה' אל הפועל.

כך גם בנוגע לנבוכדנצר. ירמיהו הנביא אומר: "כי הנני קָרָא לְכָל מִשְׁפַּחֹת מַמְלָכוֹת צְפוֹנָה נְאֻם ה', וּבָאוּ וּנְתַנּוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶתַח שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם וְעַל כָּל חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל עָרֵי יְהוּדָה" (ירמיה א, טו). אם ה' מודיע מראש שכך יהיה, אם כן יש לכאורה תירוץ לנבוכדנצר לבוא ולהחריב את ארץ ישראל. הרי ירמיהו אמר שכך יהיה. סנחריב שהיה לפניו אכן טען כך. רבשקה אומר בשליחות סנחריב: "המבלעדי ה' עליתי על המקום הזה לְהִשְׁתַּחֲוֹתוֹ?! ה' אמר אלי צֵלָה עַל הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהִשְׁתַּחֲוֶתָהּ!" (מל"ב יח, כה) הנביאים באמת אמרו שסנחריב יבוא ויחריב את ארץ ישראל, והוא אכן בא וטוען שהוא עושה זאת בשליחות ה'. [אלא שהנביאים לא אמרו שסנחריב יחריב את בית המקדש, והוא רצה להחריב גם את בית המקדש. אלא שאת זאת הוא לא הצליח לעשות, ב"ה]. ואם כן גם נבוכדנצר יטען את אותה טענה: הרי ירמיהו אמר.

אלא שְׁמָה אומר ה' עוד לירמיהו? באמצע נבואות הזעם של ה' על ירושלים, מופיעה לפתע נבואה כל כך מתוקה: "הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאֲזֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר, כֹּה אָמַר ה', זַכְרֵנִי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבְתָּ כְּלוּלֹתֶיךָ, לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבַר בָּאָרֶץ לֹא זְרוּעָה. קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, כָּל אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ" (ירמיה ב, ב-ג). אם אתה, נבוכדנצר, מחליט להיות שליח ה' לקיים את נבואת ירמיהו להחריב את ירושלים, כדאי שתדע גם את המשך הנבואה - "כָּל אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ"! אם תגע לרעה בישראל, לא תִּנְקָה! ישראל אמנם יקבלו על ידך את העונש המגיע להם אם לא יכנעו ולא יעשו תשובה, אבל אותך זה לא יפטור מעונש. גם הרשע הגרמני ימח שמו אמר על עצמו שהוא שליח ההשגחה. לצערנו הוא צדק בזה, אבל אין זה פוטר אותו מעונש גם אם הוא שליח ההשגחה. "קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, כָּל אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ, רָעָה תְּבֹא עֲלֵיהֶם נְאֻם ה'". למה? כי לא נתבקשו על ידי ה' להצר לישראל אלא פעלו על דעת עצמם, ולזה אין להם רשות, שהרי הם עוברים בזה על מצוות בני נח שנצטוו בהן, על איסור רציחה, על איסור גזל ועוד.

שמעיד עליו דוד המלך עצמו (שמו"ב ד, יא), אבל מי אמר שבו צריכה להתקיים הנבואה "ומלכים מחלצין יצאו"? אמנם בדיעבד אנו יודעים היום שנבואה זו אכן התקיימה בו, אבל לאבנר לא היה ציווי "לסדר" את התגשמות הנבואה באופן זה על חשבון דחיית נבואתו של שמואל. אמנם אבנר היה גדול מאד בתורה, היה "לביא" בתורה (יר' פאה פ"א ה"א), והדרשה שדרש היתה נכונה, אבל בכל זאת ה' לא בקש ממנו לדאוג להתגשמותה של אותה נבואה. ה' ידע כבר איך לקיים את הנבואה שמסר ליעקב גם ללא סיוע מאבנר. ממילא לא היה לאבנר להשהות את מלכותו של דוד, וכיון שעשה כך - נענש (לפי דעה אחת בגמ'), למרות שבדיעבד מתברר שנבואת ה' ליעקב אכן יצאה לפועל על ידי מעשהו של אבנר.

מדוע נענשים גויים המצרים לישראל בגזרת ה'?

כלל זה שאמרנו - שאין לאדם "לדאוג" לקיום גזרת ה' כשלא נתבקש לכך, כאשר הדבר מתנגש עם דברים אחרים שהוא כן מחוייב בהם - יכול להסביר גם מקרים אחרים. ה' אומר לאברהם אבינו: "גַּר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בָּאָרֶץ לֹא לָהֶם, וְעָבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה" (בראשית טו, יג). שואלים הרמב"ם ואחרים: אם ה' גזר על ישראל עינוי ושעבוד, למה נענשו המצרים על מה שעשו לישראל? הרי מראש נגזר שישתעבדו בהם, וכבר לא היתה להם בחירה לנהוג אחרת! הרמב"ם מתרץ שה' לא גזר שדווקא המצרים ישעבדו את ישראל. הגזרה היתה יכולה להתקיים גם על ידי עם אחר. ממילא היתה בחירה למצרים שלא לשעבד את ישראל, וכיון שהחליטו בכל זאת לשעבדם, הרי הם ראויים לעונש (רמב"ם הלכ' תשובה פ"ו ה"ה). הראב"ד (בהשגותיו שם) מקשה על תירוץ זה: הרי כל מי שישעבד את ישראל יהיה אפשר לטעון כלפיו טענה זו, וכיצד תתקיים אפוא הגזרה? הרי מוכרח שתתקיים על ידי מישהו! ואם כן למה יענש על מה שנגזר מראש שיקרה?

אבל התשובה לכך נמצאת כבר בדברי הרמב"ם עצמו. הרי ה' לא גזר על גוי מסוים לשעבד את ישראל, ואם כן אין זה "עסק" של המצרים לדאוג לקיום הגזרה. אם ה' רוצה לשעבד את ישראל, הוא ימצא כבר דרכים איך לשעבד אותם. אם ירצה, ישלח מלאכים משמים לשעבד את ישראל. המצרים וכל עם אחר אינם צריכים להתערב בזה. להם יש שבע מצוות בני נח, וביניהן איסור גזל, וממילא אסור להם לשעבד את ישראל בעל כרחם בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, שהרי גם זהו בכלל גזל. אף אחד לא הטיל עליהם את האחריות לדאוג לקיום הגזרה שנגזרה על ישראל, ממילא אין להם רשות להתערב בזה, ואם כבר החליטו להתערב, היו צריכים לשים לב גם לסופה של אותה נבואה. הרי בסוף אותה נבואה נאמר: "וגם את הגוי אשר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי" (בראשית טו, יד) - מי שיחליט "להתנדב" לסייע לקיים את הגזרה הזו, אדון אותו ואעניש אותו. ממילא אם המצרים

חקלאי מתפלל שֶׁהיכול יצליח. אבל אתה, ש"מתפרנס" מגנבה, על מה מתפלל אתה בימים הנוראים? ענה הגנב ואמר: אני מבקש בתפילתי, שכל מי שֶׁיִגְזֹר עליו שתהיה אצלו גניבה השנה, "אזכה" אני להיות השליח לבצע את הגזירה... לכאורה גנב זה אינו אלא צדיק נסתר. אינו רוצה לגנוב סתם, אלא רק ממי שממילא נגזר עליו שתהיה אצלו גנבה, וכשליח ההשגחה העליונה להוצאת הגזרה אל הפועל! וואלם למעשה לא זו התפילה הראויה ליום הכפורים ולא זו המלאכה הראויה לכל השנה. גם אם הקב"ה רוצה שאצל פלוני תהיה גניבה, לא עליך המלאכה לגמור. לא נתבקשת מן השמים לסייע בהוצאת גזרה ה' אל הפועל. להפך! הקב"ה דורש ממך שלא לגנוב! ממילא לא תפטר מעונש על הגניבות שתבצע, גם אם תכוון בשעת הגניבה שאינך אלא מסייע לקב"ה להוציא את גזרותיו אל הפועל...

מי שלקח באמת יסוד זה ללבו, הוא נירון קיסר! חז"ל מוסרים לנו, שכאשר נשלח נירון קיסר להחריב את ירושלים, עמד נירון סמוך לירושלים וירה חצים לכל רוחות השמים [כדי לקסום קסם שיצליח במלחמתו (רש"י)]. בכל פעם נטה החץ ממסלולו ונחת בירושלים! נירון הבין מזה שיצליח במלחמתו. אחר כך ראה נירון ילד אחד. אמר לו: איזה פסוק למדת היום? אמר לו הילד: למדתי היום את הפסוק "ונתתי את נקמתי בְּאֲדָם ביד עמי ישראל" (יחזקאל כה, יד). הבין מזה נירון קיסר, שה' רוצה אמנם להחריב את ירושלים על ידי רומי (היא אָדום), אבל אחר כך עתיד הקב"ה להנקם מהם על מה שיעשו. אמר לעצמו נירון: מה לי ולצרה זו? אם הקב"ה רוצה להחריב את ביתו, שימצא לו שלוחים אחרים. ברח והתגיר, וזכה שיצא ממנו ר' מאיר! (גיטין נו, א) ההסטוריונים אינם יודעים באמת לאן נעלם נירון קיסר. אם היו לומדים את מסכת גיטין היו יודעים לאן נעלם... הוא ברח והתגיר. כי למד את הלקח נכון, והבין שמה שהחיצים מורים לו שיצליח להחריב את ירושלים כי זהו קצונו ה' להחריבה, אין זה אומר שיהיה פטור מעונש אם יסייע בזה ללא שנתבקש לכך במפורש.

הנסתרות - לה' אלקינו, והנגלות - לנו

הרמב"ם כותב: "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד... ובונה מקדש ומקבץ נדחי ישראל..." (הלכות מלכים פ"א ה"א). בגלל דברי הרמב"ם הללו, יש שטענו שלא מוטל עלינו להשתדל בבניית בית המקדש. צריך להתפלל שהמשיח יבוא במהרה בימינו ואז נבנה את בית המקדש, אבל עד אז לא מוטל עלינו לבנות את בית המקדש.

ולענ"ד אין זו טענה. אמנם אין באפשרותנו כיום לבנות את בית המקדש, אבל זהו מחמת סיבות אחרות, ולא בגלל שחובה עלינו להשאיר זאת למלך המשיח.

כך גם בנוגע לגוג. ה' שואל את גוג: "האֵתָהּ הוא אשר דברתי בימים קדמונים ביד עֶבְרִי נביאי ישראל... להביא אותך עליהם?" (יחזקאל לח, יז) מה פירוש השאלה הזו? האם ה' אינו יודע אם גוג הוא אכן גוג או לא? ! אלא שה' לא גזר על שום גוי להיות גוג. אמנם הקב"ה קבע שיהיה גוג ומגוג, אבל לא קבע איזה גוי יהיה גוג ומגוג. יש בחירה, ה' לא מכריח אף אחד להיות רשע מרושע כזה. חז"ל אמרו, למשל, שהקב"ה ביקש לעשות את סנחריב גוג ומגוג (סנה' צד, א). אם היתה זכות לחזקיהו מלך יהודה, היתה מתקיימת בימיו מלחמת גוג ומגוג. הרי שה' לא גזר על גוי מסוים להיות גוג. סנחריב היה רשע, ממילא היתה יכולה להתקיים אז נבואת גוג ומגוג, וסנחריב היה הופך להיות גוג, למרות שלא זה השם שנתנה לו אמו כשנולד. רק מפני שחזקיהו נכשל בנקודה קטנה (ע"ש), הוא לא זכה להיות משיח, וממילא סנחריב לא נהיה גוג. ה' לא גזר אם כן מי יהיה גוג. הגוי שבסופו של דבר יהיה גוג, הוא מעצמו בוחר להיות אותו "גוג" שנביאי ישראל ניבאו עליו [לדעה אחת בגמרא, אלדד ומידד כבר ניבאו עליו (סנה' יז, א. ועי' רש"י ביחזקאל שם)]. לכן הפסוק הוא בלשון שאלה, האם אתה זה שבוחר להיות גוג ומגוג? יש לך בחירה אם להיות גוג או לא. אני איני כופה אותך על זה. הדבר תלוי בך. אבל אם תהיה גוג, דע לך שתקבל גם את העונש שכתוב על גוג. כל מה שיחזקאל מנבא (יחזקאל לח, כב) ומה שזכריה מנבא (זכריה יד). כל מה שהנביאים נבאו יתקיים בגוג ומגוג, אבל לכל גוי יש הבחירה לא להיות גוג, אף אחד אינו מוכרח להיות גוג.

מצות עשיית מעקה - למה?

יסוד זה שדברנו עליו כתוב למעשה בתורה. התורה אומרת: "כי תבנה בית חדש, ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנֶפֶל ממנו" (דברים כב, ח). מה פירוש "יפל הנֶפֶל"? "יפל אדם" היה צריך לומר! אומרים חז"ל: "ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית, שהרי (כשנכתבה התורה, עוד) לא נפל, והכתוב קָרָאוּ נופל (על שם העתיד)" (שבת לב, א). וקשה: אם בששת ימי בראשית קבע הקב"ה שפלוני ימות בנפילה מהגג, למה צייתה עלי התורה לעשות מעקה? אדרבה, לא נעשה מעקה, כדי לסייע לגזרת הקב"ה להתקיים! התשובה היא, שה' אינו מבקש את עזרתנו בענין זה. להפך, אתה מצדך מִצְוָה על שמירת הנפש שלך ושל כל ישראל, ולכן מצוה עליך לעשות מעקה לגגך, כדי שלא יפול ממנו שום אדם, אפילו לא זה שנגזרה עליו גזרה ליפול מן הגג. איך תתקיים אם כן הגזרה שנגזרה על אדם זה ליפול? ה' ימצא כבר דרך להפיל אותו. הרבה שלוחים למקום. ואם ה' יגזור שיפול דווקא מגג זה, הוא יעלה על המעקה ויפול! אבל כל זה אינו מעסקך! אתה מצידך אינך צריך לאפשר נפילת אדם מגג ביתך למי שהמלך חפץ בנפילתו.

מספרים ששאלו פעם גנב אחד: חֵיט מתפלל בימים הנוראים שבשנה הבאה יזמינו אצלו הרבה חליפות חדשות.

את בית המקדש. אנו מצדנו מחויבים במצוות עשה דאורייתא לבנות את בית המקדש במידה ומתקיימים כל התנאים ההלכתיים והמעשיים המאפשרים זאת, ולא לומר שיש סתירה מהרמב"ם לבניין בית המקדש. מה יעשה מלך המשיח? ממור"ר הג"ר נחום פרצוביץ זצ"ל שמעתי כך: הרי כשהרמב"ם מתאר בהלכות בית הבחירה את צורת הבית, הוא מתאר את צורת הבית השני, בעוד שצורת הבית שיהיה לעתיד לבוא היא צורת הבית המתוארת ביחזקאל (יחזקאל מ-מז). מדוע תאר הרמב"ם את צורת הבית השני ולא את צורת הבית שביחזקאל? הרי הרמב"ם אינו ספר שמתאר מה היה אלא ספר שנועד לפסוק הלכה למעשה, וא"כ היה לרמב"ם לתאר את צורת הבית שביחזקאל, שהיא צורת הבית שיבנה לעתיד לבוא. אלא, אמר הג"ר נחום פרצוביץ זצ"ל, הרי גם אנשי בית שני, חגי זכריה ומלאכי ושאר נביאים שהיו שם, לא יכלו להבין את נבואת יחזקאל בענין צורת הבית, ולכן לא בנו את הבית השני כפי המתכונת שתאר יחזקאל. אם הם לא הצליחו להבין את צורה הבית שביחזקאל, כל שכן שאנו איננו יכולים להבין אותה לאשורה, וא"כ אם נגיע למצב שבו נוכל לבנות את בית המקדש, הרי נבנה את הבית בצורת הבית השני ולא בצורת הבית שביחזקאל, ועל כן תאר הרמב"ם את צורת הבית השני ולא את צורת הבית שביחזקאל.

מי יבנה א"כ את הבית כפי הצורה המתוארת ביחזקאל? יתכנו כמה אפשרויות בזה: או שהמשיח יעשה זאת, שהרי המשיח יהיה "בעל חכמה יתר משלמה ונביא גדול קרוב למשה רבנו" (הלכ' תשובה פ"ט ה"ב), וא"כ הוא ידע לפענח את צורת הבית שביחזקאל, או שיחזקאל עצמו יקום בתחיית המתים וילמד אותנו את צורת הבית שראה בנבואה, או משה רבנו יקום ויאמר לנו איך לבנות, או שהבית השלישי ירד בנוי מן השמים. אבל כל זה אינו נוגע לנו כרגע. מה שנוגע לנו כרגע הוא צורת הבית השני, שהוא בגדר "הַנְּגִלַת לְנו וְלְבְנֵינוּ", בעוד צורת הבית השלישי היא בגדר "הַנְּסִתְרַת לְה' אֱלֹקֵינוּ", עד שיבוא המשיח או עד שיקומו לתחיית המתים.

כך גם בשאר הדברים, אדם צריך לדעת שכל ענין מתחלק לשני חלקים. יש חלק שמוטל עליו - ללמוד תורה, ולהחזיר את ישראל בתשובה (וכמובן, קודם כל את עצמו...), וכן קיום כל תרי"ג מצוות, זהו "הַנְּגִלַת לְנו וְלְבְנֵינוּ עַד עוֹלָם". מה תהייה התוצאות של מעשינו? זה איננו יודעים, וגם אין זה מענייננו לדעת. כשיהיו התוצאות - יראו עינינו וישמח לבנו, אבל בינתיים "הַנְּסִתְרַת לְה' אֱלֹקֵינוּ, וְהַנְּגִלַת לְנו וְלְבְנֵינוּ עַד עוֹלָם". אם צריך לעשות מעקה תעשה מעקה, ואם נגזר על

והראיה, שהרי הרמב"ם מונה בין התפקידים המוטלים על מלך המשיח, ש"לחם מלחמות ה'" (שם ה"ד), והרי בין אם אנו רוצים ובין אם איננו רוצים יש לנו מלחמות ה' גם לפני ביאת המשיח. הרמב"ם מונה בין התפקידים המוטלים על מלך המשיח גם "מקבץ נדחי ישראל", וכי מפני זה אנו פטורים מלהשתדל לעלות לארץ ישראל עוד לפני ביאת המשיח? ! הרי הרמב"ם עצמו השתדל לעלות לארץ ישראל, אלא שלא עלתה בידו, וכן עשו גם שלוש מאות הרבנים מצרפת ואשכנז, ורבי יהודה הלוי והברטנורה והשל"ה הקדוש, ובדורות האחרונים החזון איש והמהרי"ל דיסקין וגדולי ישראל אחרים ללא מספר בכל הדורות. הרי שאין כל איסור לעלות לארץ ישראל לפני שמלך המשיח יקבץ נדחי ישראל.

ואם ישאל השואל: מה ישאר א"כ למלך המשיח לעשות בתחום זה? כיצד יתקיימו דברי הרמב"ם? תשובתו תהיה, שאולי ישארו עוד יהודים שלא ידוע לנו כיום שהם יהודים, צאצאי אנוסי ספרד, או הכוזרים, או אחרים שצריך יהיה לקבצם. יהיו גם כאלו שהמשיח יצטרך להוציאם מארץ ישראל, כי הם אינם יהודים ואין ראוי שיהיו כאן. יהיה למלך המשיח מה לעשות. על כל פנים, אין זה מתפקידנו לדאוג מה יהיה למלך המשיח לעשות. לנו יש תרי"ג מצוות, ואם התורה מצוה לעלות לארץ, עלינו לעלות לארץ.

ואפילו אם משהו יתעקש לומר שאסור לנו היום לעלות לארץ ואסור לנו היום להלחם מלחמות ה', על דבר אחד שום יהודי דתי בר דעת לא יתעקש. הרי הרמב"ם מונה בין התפקידים של מלך המשיח גם ש"יכוף כל ישראל ללכת בה [=בדרך התורה] ולחזק בְּדָקָה". האם נאמר מפני זה שאסור לנו להשתדל להשיב את ישראל בתשובה?! ודאי שאנו מצווים להשיב את ישראל בתשובה! הרי יש מצוות תוכחה בתורה, שאינה תלויה בזמן או במקום אלא קיימת בתקפה בכל הדורות, ומכח מצוה זו עלינו להשתדל להשיב כל אחד מישראל למוטב. מה ישאר למלך המשיח לעשות עוד? ישיב בתשובה את אלה שהתבוללו בין האומות ואין יהדותם ניכרת.

יש לדעת שהתורה מתחלקת לשני חלקים: "הַנְּסִתְרַת לְה' אֱלֹקֵינוּ, וְהַנְּגִלַת לְנו וְלְבְנֵינוּ עַד עוֹלָם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (דברים כט, כח). הנגלות - תרי"ג מצוות - מוטלות עלינו לעשותן. אתה צריך לעשות מעקה. אם משהו יפול או לא יפול, זהו כבר בכלל "הַנְּסִתְרַת לְה' אֱלֹקֵינוּ", הוא ידאג לזה. אתה צריך להשיב את עם ישראל בתשובה, אתה צריך לעלות לארץ ישראל, להביא יהודים לארץ ישראל, ואם יש צורך ח"ו גם להלחם מלחמות ה'. כל זה מוטל עליך. מה ישאר למשיח לעשות - זה לא מוטל עליך. כך גם בנוגע לבניין בית המקדש. לו יצויר שהיתה היום אפשרות לבנות את בית המקדש, היתה חובה עלינו לבנותו. אין בזה סתירה לדברי הרמב"ם שהמשיח הוא יבנה

מישהו שתהיה אצלו גניבה, אין זה מתפקידך לבצע את זה, כי בתורה כתוב שאסור לגנוב, זהו "הַנְּגֵלֶת לְנוּ וּלְכַנְיֵנוּ". זהו כמדומני הלקח מהפרשה של אבנר.